

FORN VÄNNEN

JOURNAL OF
SWEDISH ANTIQUARIAN
RESEARCH

Johan Gunnar Andersson, en svensk förgrundsgestalt i kinesisk arkeologi :
symposium i Stockholm 21-22 november 2003 : [kongresser]

Ringstedt, Nils

Fornvännen 2004(99):2, s. 132-134

http://kulturarvsdata.se/raa/fornvannen/html/2004_132

Ingår i: samla.raa.se

kunde han konstatera att det inte varit någon skillnad på bostadsbyggandet mellan adelsmännens och borgarnas hus vad gäller arkitekturen. Kerstin Söderlund höll ett föredrag om Stockholms slott. Det märks att hon kan sitt slott efter många års utgrävningar. Ett annat intressant föredrag handlade om den himmelska borgen (allegoriskt) på en oljemålning i Lüneburgs rådhus. Ett föredrag behandlade nystilar under slutet av 1800-talet i norra Tyskland där kopior av de medeltida tornen tillhörde favoritarkitekturen. Märkligt nog slog dessa nystilar aldrig igenom i den sydeuropiska arkitekturen. Kari Uotila från Finland tog oss med på en datoranimerad färd längs med ån Aura förbi Åbo slott och vidare till Kustö biskopsborg längre uppströms floden. Den färden fick mången åhörare att tappa hakan och det blev uppenbart hur illustrerade föredrag kan komma att utvecklas inom en snar framtid.

Sammanfattningsvis kan sägas, vilket också alltid framhålls, att det som sägs mellan föreläsningarna är minst lika viktigt som det som sägs i föredragen. Man kan heller aldrig nog betona värdet av att möta kollegor från andra länder och knyta nya kontakter. Nu har också alla tidigare konferenser blivit publicerade och finns att köpa för en billig penning. Dessa Castella Maris-symposier fyller verkligen en funktion som länk mellan Östersjöns borgforskare. Därför ser jag redan fram emot nästa möte. Väl mött i Riga 2005.

Magnus Josephson

Sörmlands museum

Box 314

SE-611 26 Nyköping

Magnus.Josephson@kuf.dll.se

Johan Gunnar Andersson, en svensk förgrundsgestalt i kinesisk arkeologi. Symposium i Stockholm 21–22 november 2003

Johan Gunnar Andersson (Kina-Gunnar) grundade Östasiatiska museets stora samlingar och är mycket känd i dagens Kina. Andersson lade genom sina undersökningar grunden till den moderna kinesiska arkeologin. Sina resor och upptäckter – arkeologiska och paleontologiska – har han mycket intressant beskrivit i *Draken och de främmande djävlar* (Stockholm 1926) och *Den gula jordens barn. Studier över det förhistoriska Kina* (Stockholm 1932). Hans historiekunnighet visas också i skriften *Hur vi erövrade jorden. De geografiska upptäckterna genom tidsåldrar* (Stockholm 1953).

Andersson föddes 1874 och dog 1960. Han deltog i en expedition till Spetsbergen 1898, ledde en expedition till Björnön 1899 samt del-

tog i Otto Nordenskjölds sydpolexpedition 1901–1903. Efter många år som chef för Sveriges Geologiska Undersökning trädde Andersson 1914 i den kinesiska regeringens tjänst som rådgivare och organisatör av en geologisk undersökning av Kinas malm- och mineraltillgångar. I Kina genomförde han omfattande paleontologiska, arkeologiska och antropologiska undersökningar. Han förde hem till Sverige stora samlingar av kinesiska fornfynd, särskilt keramik. Andersson blev 1926 föreståndare för Östasiatiska museets samlingar och fick då en personlig professur i östasiatisk arkeologi. Den innehade han till 1939. Bland hans arkeologiska insatser märks bl.a. utgrävningar av Pekingmänniskan och Yangshao-kulturen.

Den 21–22 november 2003 arrangerade Magnus Fiskesjö, chef för Östasiatiska museet, och Chen Xingcan vid arkeologiska institutionen, Kinas akademi för samhällsvetenskaper i Beijing, ett symposium. Evenemanget som ägde rum första dagen på Medelhavsmuseet och andra dagen på Östasiatiska museet hade titeln *New Perspectives in Eurasian Archaeology* med undertiteln *Johan Gunnar Andersson Commemorative Symposium on the Making of China in the Context of Prehistoric East-West Eurasian Contacts*.

Mötet – en hyllning till den store svenske Kina-arkeologen – inriktades på tillkomsten av Kina inom ramen för öst-västliga eurasiska kontakter under förhistorien. Frågan gällde kontakter och impulser tvärs över den forntida eurasiska kontinenten samt deras samband med uppkomsten av kulturella traditioner, historia och de tidiga staterna i det som nu är Kina. Dessa frågor sysselsatte Andersson under hela hans livstid efter det att han upptäckte den neolitiska Yangshao-kulturen på 1920-talet.

Forskare från Kina, Sydkorea, Vietnam, Ryssland, Österrike, England, Danmark och Sverige höll föredrag över olika aspekter av temat. Fiskesjö välkomnade och erinrade om Johan Gunnar Anderssons forskargärning och tillkomsten av museet 1926 på grundval av dennes samlingar. Undertecknad talade därefter bl.a. om Svenska arkeologiska samfundet och om varuutbytets arkeologi, varpå Liu Qingzhu talade om den kinesiska arkeologins utbyte och samarbete med andra länder. Liu är generalsekreterare i Kinesiska arkeologiska samfundet och chef för arkeologiska institutionen vid Kinas akademi för samhällsvetenskaper i Beijing. Liu framhöll att Andersson utförde ett pionjärbete. Den nya öppenheten i Kina har betytt mycket för arkeologin. Utomordentligt rika fynd har gjorts under senare år och pekar bl.a. på att västra Kina mottagit impulser västerifrån.

Mei Jianjun vid Needham Research Institute i Cambridge talade över ämnet »Qijia och Seima-Turbino – frågan om tidiga kontakter mellan nordvästra Kina och Eurasien». Qijia-kulturen identifierades först av Andersson i Gansu-provinsen. Kulturens rika metallfynd har betydelse för att förstå början och den tidiga utvecklingen av Kinas bronsmetallurgi. Mei framhöll

att starka kulturella influenser från den eurasiska stäppen kan spåras i nordvästra Kina från början av andra årtusendet f.Kr. Också lokal innovation synes ha spelat en roll i utvecklingen av tidiga bronskulturer i området. Zhang Chi vid Beijings universitet berättade om Kinas tidiga keramik. Den tidigaste keramiken uppträdde ca 16 000 BP i södra Kina. Den uppträdde senare i norra Kina men har där likheter med tidig keramik exempelvis i ryska Fjärran Östern och i Japan. Donald Wagner vid Nordiska institutet för asiatiska studier berättade om det första järnet i Kina, bl.a. att man i sydöstra Kina först använde jordbruksredskap av brons som senare ersattes av redskap av järn. I detta område utvecklade man gjutjärnsteknik.

Kasuo Miyamoto vid universitetet i Kyushu berörde i anförandet »Den kinesiska civilisationen och barbarerna. Öst-västliga eurasiska kontakter under förhistorien» bl.a. likheter i bronsfynden mellan västra Eurasien och området kring kinesiska muren. Jing Yuan vid arkeologiska institutionen, Kinas akademi för samhällsvetenskaper i Beijing, nämnde i sitt föredrag om tidig hästhållning i Kina att i sen Shang-tid för drygt 3000 år sedan uppträdde plötsligt tamhästar i stort antal längs Gula flodens nedre lopp, troligen beroende på diffusion från norr eller väster. För drygt 2200 år sedan behärskade kineserna konsten att kastrera hästar som spändes för vagnar.

Hidenori Okamura vid universitetet i Kyoto tog i sitt anförande om betesdriftens utbredning och de tidiga staternas uppkomst i Kina upp frågor om betydelsen av svin respektive får och boskap i mathållningen. Tidigt spred sig uppfödning av dessa djur från nordvästra Kina till landets östra delar.

Den andra dagen inleddes på Östasiatiska museet med ett anförande av Magnus Fiskesjö: »Vad drev Kina-Gunnar? Till en intellektuell biografi över Johan Gunnar Andersson». Anderssons upptäckter i Yangshao 1921 och senare medförde att han fick en mycket viktig roll i såväl Kinas som Sveriges arkeologiska vetenskapshistoria. Anderssons biografi har ännu inte skrivits. Fiskesjö skissade bakgrunden till Anderssons motiv för att engagera sig i den kinesiska arkeologin, bl.a. hans religiösa inställning och

hans vetenskapliga utveckling, som samverkade och ledde till hans upptäckter.

Håkan Wahlquist vid Etnografiska museet i Stockholm talade om Folke Bergman och arkeologin under de svenska Kina-expeditionerna. Dessa ägde rum 1927–35 på initiativ av Sven Hedin. Denne var beroende av Andersson för att komma överens med de kinesiska myndigheterna rörande expeditionens aktiviteter. Bergman, skolad arkeolog, gjorde många anmärkningsvärda upptäckter och fynd och åstadkom i Kina ett slags regional arkeologi. En tredje arkeolog, kinesen Huang Wenbi, gjorde också stora insatser som emellertid inte rättvisande uppmärksammats i historieskrivningen. Härefter talade Bettina Zorn vid Etnografiska museet i Wien om Sandai (De Tre Dynastierna) och arkeologins politik i Folkrepubliken.

E. Bogdanov vid institutionen för arkeologi och etnografi, iberiska avdelningen, i Novosibirsk, höll ett föredrag över ämnet »Ursprunget till rovdjursmotivet i de eurasiska nomadernas konst från tiden 900–600 f.Kr.» Det rörde frågan om tidiga nomader i Novosibirskområdet. Bl.a. nämndes de stora kammargrarna i Pazyryk.

Nguyen Kim Dzung vid institutionen för arkeologi i Hanoi skildrade Anderssons forskning i Vietnam i sitt föredrag om dennes undersökningar i ögruppen Fai Tsi Long. Andersson genomförde betydande arkeologiska undersökningar och samlade stora mängder föremål på olika platser i Vietnam. Hans arbete innebar betydande bidrag till landets arkeologi. Chong Pil Cheo vid Sejong-universitet i Seoul, Sydkorea, redogjorde för sitt lands stendösar. Han skildrade de olika typerna och framhöll att uppskattningsvis 30 000 dösar finns på den

koreanska halvön, vilket innebär den högsta döstätheten i världen. Inget skäl finns dock att anta något gemensamt ursprung för dösar i Europa och Korea.

I sitt föredrag om kinesiska läderflottor erinrade Chen Xingcan om de flottor på vilka Andersson fraktade utgrävt material nedför Gula floden och dess bifloder. Läderflottor har förekommit på flera håll i världen i antiken och ända fram till idag. Kanske sådana transportmedel är en nyckel (av flera) till förståelsen av influenser från väst till öst?

Den avslutande diskussionen visade att debattens vågor länge gått höga i Kina i frågan om influenser från väst i förhistorisk tid. Arkeologiskt material pekar på möjliga samband. Även om diffusion är ett värdeladdat begrepp och lokal innovation sannolikt ägt rum talar mycket för tidiga kontakter mellan väst och öst.

Föredragen kommer att ställas samman i *BMFEA, the Bulletin of the Museum of Far Eastern Antiquities*, vol. 75. Tanken är att denna volym skall vara tryckt sensommaren 2004 när Östasiatiska museet öppnar på nytt efter sin omfattande restaurering. Volymen avses därmed föreligga vid den stora öppningsutställningen, »Kina före Kina». Det kommer utan tvivel att bli en innehållsrik och mycket intressant Bulletin – en hyllning till Andersson!

Nils Ringstedt
Författarvägen 5
SE-167 71 Bromma
Nils.Ringstedt@sis.se